

Žurnalistické žánry

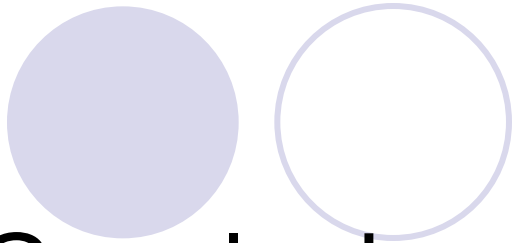
CJBB169 Jazyk a styl žurnalistiky

PS 2015

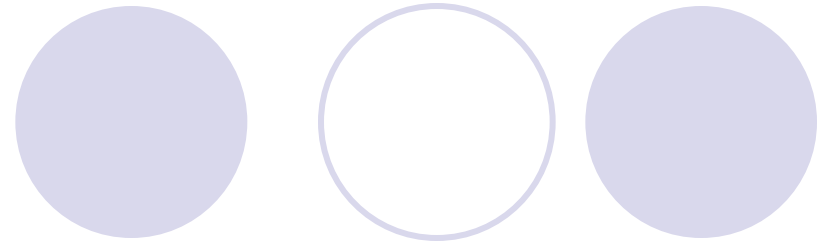

Osnova dnešního semináře:

- Genologie, definice žánru, důležitost existence žánrů;
- Žurnalistické žánry, jejich diferenciaci;
- Jak nazírá stylistika na žurnalistické žánry?
- Jazyk a styl zpravodajství.

Genologie

- nauka o vývoji komunikátů, žánrů;
- zabývá se otázkou, jak mají jednotlivé žánry vypadat, jaké mají základní rysy či jaký používají styl a kompozici;
- pojem žánr vznikl jako literárněvědný termín v 17. stol. ve Francii pro označení literárního díla;
- variantní názvy: druh, sloh, styl, typ či útvar,

Jak můžeme definovat žánr, co to vůbec žánr je?

- **formálně a obsahově uzavřená textová jednotka, která se vyčleňuje na základě tří složek komunikátu:**
  - jazyková,
  - tematická,
  - kompoziční (tektonická) stránka žánru.
- žánr je soustava několika vlastností, které pokládáme za důležité pro dané „dílo“.

Která složka je nejnápadnější?

- tektonická – rozsah, délka,
- kratší komunikáty jsou s informačním nebo popisným slohovým postupem,
- delší jsou s vyprávěcím nebo výkladovým, úvahovým postupem,
- v průměru:
  - do 100 slov – zpravodajské texty,
  - 100 – 1000 beletristické texty,
  - nad 1000 – analytické.

Žurnalistické žánry

- zpravodajské žánry vs. publicistické žánry;
- „novinář přistupuje k tématu a k jeho zpracování a volí nejvhodnější podobu textu, aby odpovídala jeho záměru i shromážděným faktům“;
- požadavky na autora: kreativní a stylizační přístup;
- „v současnosti je žánrové rozdělení nestálé a značně vágní“;
- stírání hranic mezi jednotlivými žánry;
- čisté žánry začínají ztrácet své monopolní postavení;
- žánry se prolínají a diferencují, uplatňují se v nich nové prvky.
- např. reportáž nemá jen reportážní prvky, ale i prvky poznámky, glosu apod.,

Proč je tedy existence žánrů důležitá?

- pro genezi díla, ale také pro jeho recepci,
- recipient na základě typických znaků dokáže žánr rozpoznat, a lépe tak dílo pochopit a zasadit do kontextu.
- pro novináře - „mantinely“ žánrů pomáhají hledat vhodné žánrové zpracování.

ŽURNALISTICKÉ ŽÁNRY

zpravodajské

Zpráva, Fleš, Denička, Lokálka

publicistické

Monologické

např. editorial, portrét,
medailon, nekrolog, glosa

Beletristické

např. fejeton, sloupek, soudnička

Dialogické

např. polemika, anketa,
interview, otevřený dopis

Zpravodajské žánry

Zpráva

Informace o události nebo jevu, odpovídá na KDO, CO, KDE, KDY

Rozšířená zpráva

Odpovídá také na JAK a PROČ.

Další alternativy zprávy:

Fleš (předzpráva)

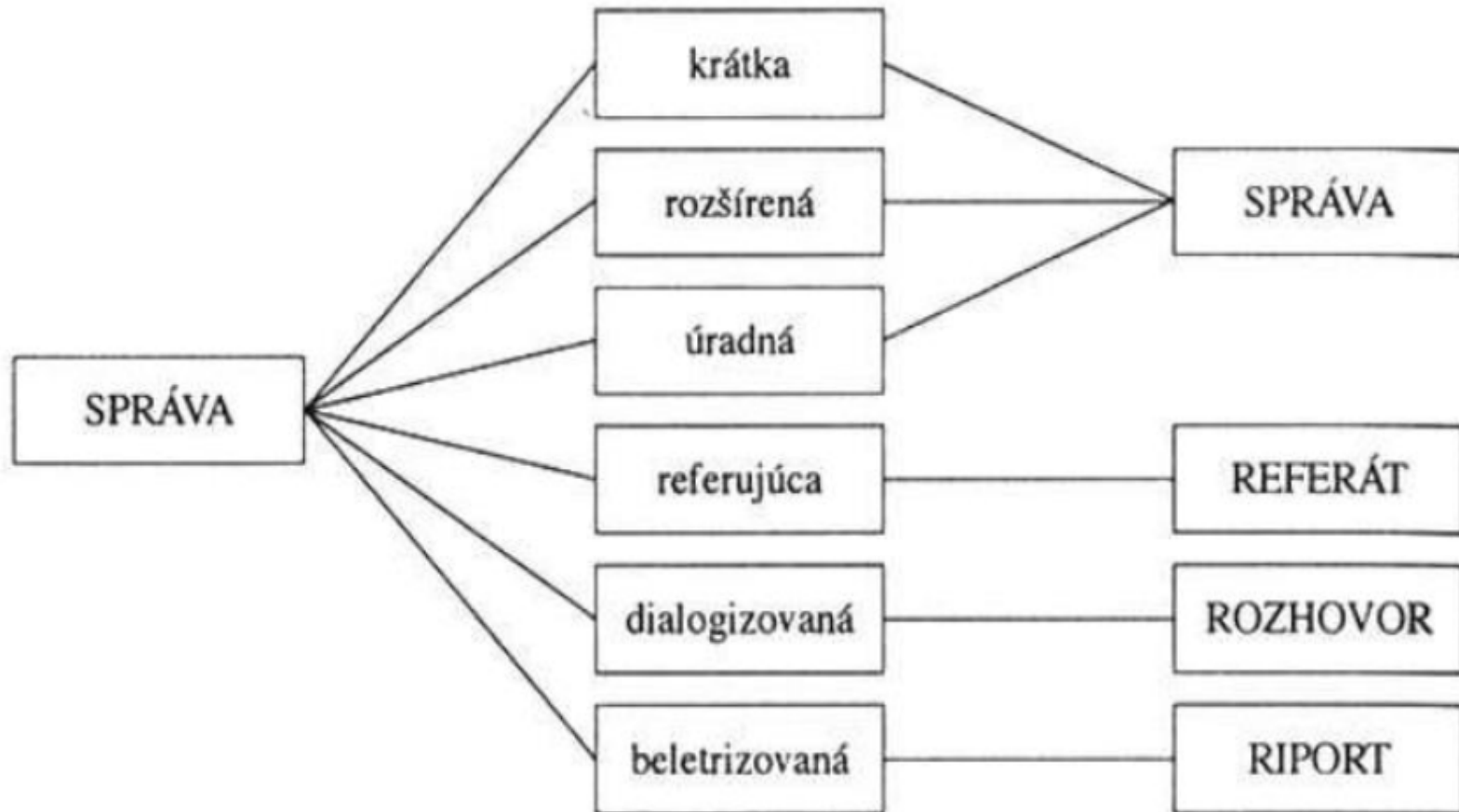
Denička

Avíza

Skládaná zpráva

Dialogizovaná zpráva/zpravodajský rozhovor

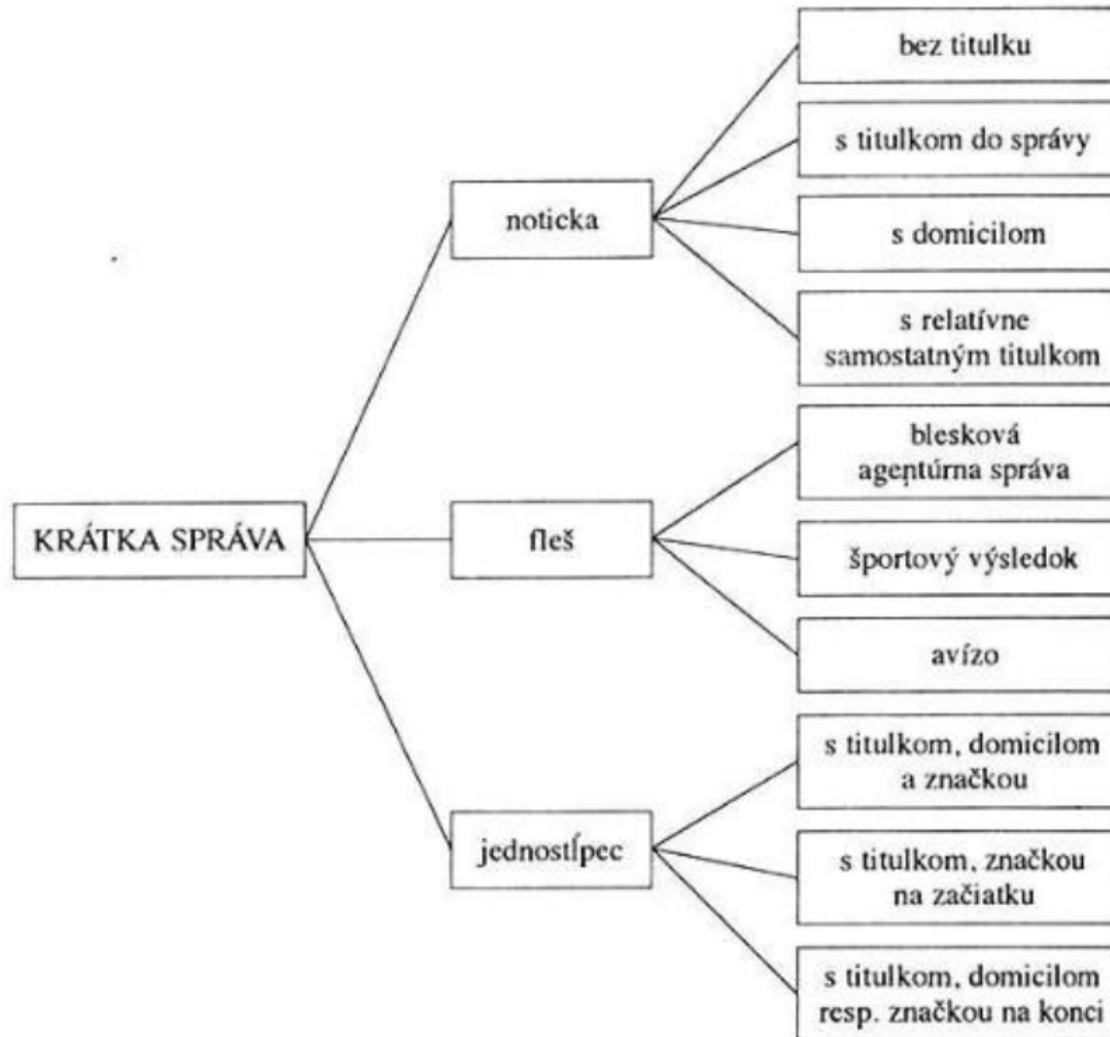
Formy zprávy (Andrej Tušer, 1999)

Dělení zprávy podle rozsahu:

- Rozšířená zpráva
- Krátká zpráva
  - Denička
  - Notička
  - Lokálka
  - Fleš

Dělení krátké zprávy (Andrej Tušer, 1999)

Typologie zpráv

● **Typologie podle Johna Hartleyho, dle témat zaměření:**

○ 1. POLITICKÉ

- *Vicepremiér a šéf lidovců Jiří Čunek se podle svých stranických kolegů musí sám rozhodnout, zda má kvůli obvinění z korupce opustit koaliční vládu. Předsednictvo KDU-ČSL se dnes Čunkově kauze věnovalo...*

○ 2. EKONOMICKÉ

- *ČR má šanci v období 2007-2013 získat od EU až 770 milionů korun ročně na opravu problémových částí měst, včetně panelových sídlišť. Celkem tak ČR může za 7 let získat 5,4 milionů korun.*

○ 3. ZAHRANIČNÍ

- *Káhira: Navzdory nízké účasti Egyptané schválili v pondělním referendu kontroverzní změny ústavy. K urnám přišlo podle ministerstva spravedlnosti...*

○ 4. DOMÁCÍ

- *Olomouc: Olomoucký policista podezřelý z pokusu o znásilnění své kolegyně bude nakonec postaven mimo službu. Vedení olomoucké policie se dnes rozhodlo zmírnit svůj původní razantní krok, při kterém policistu okamžitě propustí.*

○ 5. PŘÍLEŽITOSTNÉ

- *Hazare 27.března – Rodinnou tragédií skončil o víkendu výlet trojice Britů do Zimbabwe. Při safari v národním parku Hwange napadl jejich skupinu slon a matku s dcerou ušlapal k smrti. Otec vyvázl s těžkými poraněními. Podle internetových stránek zpravodajské stanice BBC to dnes oznámilo britské ministerstvo zahraničí.*

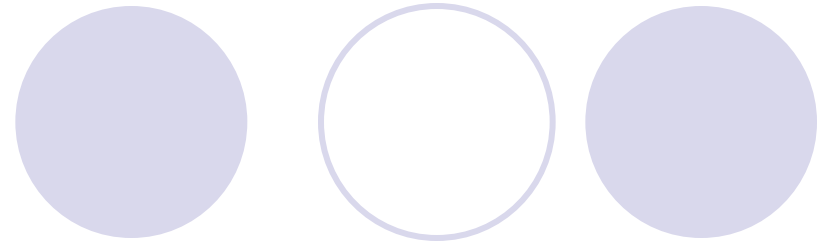
○ jsou takové, které nepatří do žádné jiné kategorie

○ patří sem bulvární zprávy, neseriózní

○ 6. SPORTOVNÍ

- *Miami (USA) 27. března (ČTK) – Sedmnáctiletá česká tenistka Nicole Vaidišová postoupila na prestižním turnaji Sony Ericsson Open v Miami do čtvrtfinále.*

Typologie zpráv

Podle časového průběhu a časového zakotvení události (SOFT/NEWS):

- **1. HORKÉ NOVINY – Hard news**
  - jde o vztah : čas události versus čas konzumace zprávy;
- **2. DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE – Soft news**
  - teorie americké medioložky Gay Tauchmanové;

- **Hard news**
  - *Praha 26. března (ČTK) – Novým generálním ředitelem Dopravního podniku hlavního města Prahy bude někdejší ředitel televize Prima Martin Dvořák. Rozhodlo o tom dnes představenstvo DP, řekla ČTK mluvčí...*

- **Soft news**
- Patří sem nejen zprávy zábavné (příležitostné), rozšiřující informace, které už byly sděleny;
  - *Exotická zvířata pomalu začínají ovládat polské lesy a vody. Mýval sibiřský či norek americký pojídají ptáky či vyjídají vajíčka z hnízd a .....Zvířata netypická pro Evropu se dostala do volné přírody v 90. letech. Tehdy lidé propadli kampani zaměřené na to, že chovatelé mučí exotické miláčky. Výsledkem bylo, že ekologové začali masově vypouštět malá zvířata chovaná v zajetí na svobodu.*

Zpravodajské žánry

DENIČKA

- Stručná informace bez titulku, která vypovídá o denní aktuální události.
- Minimálním počtem slov odpovídá na základní otázky kdo, co, kdy, kde.
- Počáteční slova mohou být zvýrazněna tučně – nahrazují titulek.
- Většinou nestojí na novinové stránce samostatně, je řazena do rubrik.
- Může a nemusí obsahovat domicil.

Příklad:

Ostrava - Za smrt sedmileté dívky z Ostravy, která se v srpnu loňského roku otráвила muchomůrkou zelenou, nebude nikdo stíhán. K tomuto závěru po více než půlročním vyšetřování dospěla policie.

Zpravodajské žánry

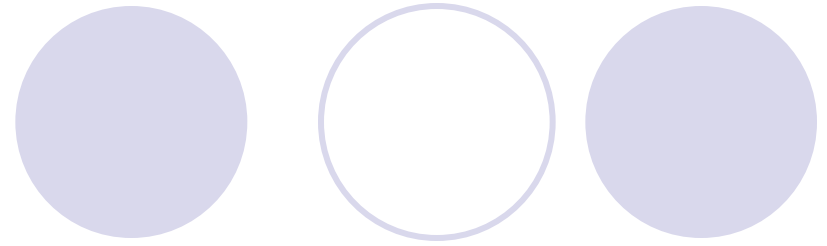
● Noticka

- Druh deničky
- Denní drobná až jednovětná zpráva o událostech a jevech, kterým se nepřipisuje zásadní význam.
- Předkládá sekundární informace.
- Objevila se se vznikem novin, je zalamovaná do rubriky a odpovídá jen na základní otázky – kdo, co, kdy, kde.
- Nemá vlastní titulek.
- Vyskytuje se zřídka

Např. statistický údaj o tom, kolik absolventů SŠ se hlásí na VŠ.

Zpravodajské žánry

- Lokálka

- Drobná zpráva místního rozsahu
- Je to základní součást regionální žurnalistiky v tisku, rozhlase a i televizi.
- Bez titulku.
- Aktuálnost 24 h.

Např. Stalo se na Opavsku

Zpravodajské žánry

FLEŠ

První, velmi stručná, zpravidla agenturní informace; obvykle bez titulku

Příklad:

- *Praha 16. března (ČTK) - Hokejisté Slavie postoupili do semifinále extraligy. Obhájci titulu dnes na vlastním ledě v rozhodujícím sedmém utkání čtvrtfinálové série s Vítkovicemi vyhráli 2:1 a soupeře zdolali 4:3 na zápasy. Pražané se v semifinále utkají s Plzní, druhou dvojici tvoří Sparta a Karlovy Vary.*

Zpravodajské žánry

Dialogizovaná zpráva/zpravodajský rozhovor

- odpovídá na *Kdo?*, *Co?*, *Kde?*, *Kdy?* případně i na *Proč?* a *Jak?*
- pro větší autentičnost informace

Příklad:

V neděli načne Miroslav Beránek další etapu své kariéry. Čeká ho první ostrý zápas, který povede z lavičky fotbalistů 1. FC Brno.

Může ještě 1. FC Brno získat místo v některém z evropských pohárů?

„Potřebujeme se dotáhnout na pátý Liberec, na který ztrácíme šest bodů. Mým cílem je ale přiblížit se první šestce.“

V prvním zápase vás čeká jako soupeř Baník Ostrava, na který asi přijde hodně lidí. Myslíte si, že by prospěl nový stadion za Lužánkami?

„O tom jsem bytostně přesvědčený. Brněnští fanoušci jsou patrioti a jakmile klub dostane nový stadion, bude plný. I pokud se na něj vejde třicet tisíc lidí.“

S jakou trenérskou představou vyrazíte do prvního zápasu?

„Chci, aby se pod mým vedením tým i hráči zlepšovali, jinak má práce nemá smysl. Chci, aby fotbal zůstal hrou a nebyl válkou mezi fanoušky.“

Co svým svěřencům neodpustíte?

„Prohru ano, ale nezodpovědnost vůči týmu v žádném případě. Ale ani několik prohraných utkání neprojde týmu jen tak.“

Zpravodajské žánry

Jednosloupek (rozšířená zpráva)

- Kromě 4 základních otázek, odpovídá také na JAK a PROČ?
- Pojmenování pomocné (dvojsloupek, trojsloupek)
- Vlastní titulek, domicil
- Bývá zalamována samostatně
- Nejběžnější a nejčastěji užívaná podoba informace
- Poslední bod na škále zpravodajství

Zpravodajské žánry

Skládaná zpráva (skládačka)

- Shrnuje několik informací, k jednomu tématu, které se editorovi sejdnou najednou (buď agenturní zprávy nebo redakční)
- Místo publikování různých zpráv je vytvořen souborný text a opatřen společným titulkem a mezititulky, doplněn obrázkem, grafem či fotografií.

Styl zpravodajství (zprávy)

- Dynamičnost – informace, musí být aktuální
- Blízkost ke stylu odbornému – snaha podat co nejpřesnější a nezkreslené informace (odborné termíny se však nevyskytují)
- Spisovnost, neutrálnost, srozumitelnost
- Stylově nepříznačkové prostředky
- Krátké větné celky, souvětí max. o dvou větách
- Kondenzované formulace, které jsou schopny přinést maximální množství informací v krátkém čase
- Příznačné je horizontální členění textu
- Lineární řazení důležitých informací

Stavba zprávy

1. Perex/lead (čelo) – vystihuje obsah celé zprávy, otevírá zprávu, udává její tón, musí zaujmout, odpovědi na 4 otázky.
2. Body (tělo) – plní sliby perexu, přináší podrobnosti k zákl. otázkám.
3. Doplňující informace (kontext) – širší souvislosti

Lead – čelo,
zahájení článku,
úvodní odstavec,
text pod titulkem,
nenavazuje na
titulek.

Tato zpráva **nemá**
perex, má pouze
lead.

Jaroměřice budou mít letos už jedenáct kamer

Jaroměřice nad Rokytnou – Na pořádek v Jaroměřicích nad Rokytnou by do konce letošního roku mělo dohlížet celkem jedenáct bezpečnostních kamer. Rozšíření městského kamerového systému o sedm digitálních kamer letos umožní maximální využití dotace Kraje Vysočina na prevenci kriminality.

„Instalace nových přístrojů by měla začít v nejbližších dnech,“ řekl starosta Jaroslav Soukup.

Náklady dosáhnou přibližně 440 tisíc korun. Krajská dotace uhradí téměř polovinu, zbytek město zaplatí z vlastního rozpočtu. Tři z kamer budou na budově základní školy, další tři na autobusovém nádraží, poslední kamera bude na dětském hřišti poblíž sokolského areálu. Loni byly dvě z kamer umístěny na náměstí Míru před zámkem, další dvě v Komenského ulici.

Podle schválené koncepce by mělo být v Jaroměřicích celkem šestnáct bezpečnostních kamer. Zbývající by měly být rozmístěny v příštím roce u sběrného dvora, měst-

ského koupaliště a na nově zbudovaném parkovišti ve směru na Moravské Budějovice.

Kamerový bezpečnostní systém funguje v Jaroměřicích od loňského listopadu. Na položení optických kabelů, vybudování monitorovacího pracoviště a osazení kamer město vynaložilo kolem 400 tisíc korun. Zhruba polovinu nákladů uhradila dotace Kraje Vysočina. Vedle bezpečnostních kamer radnice ještě letos rozmístí v ulicích města několik takzvaných fotopastí, které jsou levnější než kamerové body. Snímky se z nich budou přenášet na pracoviště státní policie. „Do provozu by měly být uvedeny do konce října,“ uvedl starosta Soukup.

Jaroměřice nad Rokytnou jsou už sedmnáctým městem na Vysočině s vybudovaným kamerovým dohlížecím systémem. Podle mluvčí kraje Jitky Svatošové celkový počet kamer už výrazně přesáhl stovku. Obce si je pořídily s příspěvím státních a krajských dotací a z vlastních peněz.

(čtk)

Ukázky krátkých zpráv z denního tisku

Akademické šachy. Na Den studentstva 17. listopadu se uskuteční na Stavební fakultě VUT v Brně (Veveří 95) Akademické mistrovství ČR v bleskovém šachu. Bude se hrát tempem 2 x 3 minuty + 2 vteřiny/tah. Právo účasti mají všichni studenti, kteří se prokážou platným studentským průkazem, připravuje se také doprovodný turnaj pro absolventy.

Baskické šachy. V boskovické sokolovně se koná 17. listopadu turnaj v baskickém šachu, kdy každý hraje současně se svým protivníkem dvě partie bílými i černými figurami. Tempo 2 x 20 minut, 7 kol, prezentace do 9.15 hod. Cenový fond 10 000 Kč. (kal)

sms jízdenka

Od 25. listopadu 2013 můžete pro cestování po Brně využívat nově SMS jízdenky. Pro nákup SMS jízdenky je nutná aktivace služby Premium SMS. SMS jízdenku lze získat pouze se SIM kartou českých mobilních operátorů.

SMS jízdenka neplatí ve vlacích a v autobusech s provozním označením linky 100 a výše.

Postup při nákupu SMS jízdenky

Cestující napíše textovou zprávu ve znění:

BRNO

pro jízdenku za 29 Kč s platností 75 minut

BRNOĎ pro jízdenku za 99 Kč s platností 24 hodin

Text odešle na telefonní číslo **90206**

Přibližně 2 minuty od odeslání SMS zprávy cestující obdrží SMS jízdenku. Cestující je povinen nastoupit do vozidla s již doručenou SMS jízdenkou ve svém mobilním komunikačním zařízení.

ZPRÁVY DNE

ČNB

Přijetí eura nemusí dát české ekonomice očekávaný stimul

PRAHA Předpokládané přijetí eura nemusí české ekonomice přinést očekávaný stimul. Uvedl to na svém blogu guvernér České národní banky Miroslav Singer. Poukázal na to, že souhrnný růst hrubého domácího produktu v zemích Evropské unie mimo eurozónu byl v posledních sedmi le-

tech většinou vyšší než ve státech platících eurem. Vláda Bohuslava Sobotky počítá s vstupem Česka do eurozóny po roce 2018, o přesném termínu má rozhodnout příští kabinet. „Tvrdí empirická data ukazují, že eurozóna a členství v ní nepřinesly před krizí pro ekonomický růst žádné pozorovatelné a před jejím vznikem slibované přínosy. V krizi a v posledních letech se dokonce ukazuje, že výstup eurozóny roste významně pomaleji než výstup ekonomik zemí EU stojících mimo eurozónu,“ uvedl Singer.

OBCHODNÍ ŘETĚZCE

Tesco zvažuje odchod ze střední Evropy

BRATISLAVA Britská maloobchodní společnost Tesco v rámci svého ozdravného plánu zvažuje podle slovenského listu Sme odchod z některých zemí střední Evropy, včetně ČR a Slovenska. Společnost tyto informace nepotvrdila. „Slovenské aktivity Teska se mohou prodávat v balíku spolu s Maďarskem, Českem a možná Polskem. Druhý scénář je prodej celých sítí v jednotlivých státech,“ citoval deník nejmenovaného britského investora, který je prý obeznamen s ozdravným plánem řetězce. Ve hře je podle něj i možnost, že na

Slovensku Tesco zůstane, ale bude prodávat některá svá aktiva. Tesco už údajně zkoumalo, zda by se našel zájemce o jeho středoevropská aktiva. „Žádné rozhodnutí zatím učiněno nebylo,“ tvrdil zdroj. Řetězec se ke zmiňovaným informacím nevyjádřil. Tesco v Británii zavádí úsporná opatření, aby se vyrovnalo s poklesem cen a odlivem zákazníků. Ozdravný plán má firmě pomoci ukončit roky ztrát podílu na trhu a vyrovnat se s problémy, které jí způsobil finanční skandál kolem nadhodnocování zisků. Společnost začátkem roku oznámila, že v Británii uzavře 43 ztrátových prodejen. V Česku má Tesco téměř 14 000 zaměstnanců, na Slovensku zaměstnává zhruba 10 000 lidí.

VELETRH

Autem roku v Evropě je Volkswagen Passat

ŽENEVA Letošní titul Auto roku evropských novinářů přiklíčí velkému rodinnému sedanu Volkswagen Passat. Cena byla vyhlášena v předvečer dnešního zahájení ženevského autosalonu. Passat

zvítězil v souboji s šesti dalšími finalisty, včetně Citroënu C4 Cactus, Renaultu Twingo nebo BMW 2-Series Active Tourer, oznámila agentura AP. Nový Passat se může pochlubit například pokročilejším systémem pro zabránění sřítu s jiným vozidlem a dalšími novými technologiemi. Značka Volkswagen získala cenu Auto roku naposledy za rok 2013 se svým nejprodávanejším vozem Golf, loni vyhrál kompaktní Peugeot 308. Letošní autosalon v Ženevě ukáže přes 130 zcela nových vozů z Evropy i ze světa. Česká značka Škoda bude prezentovat především novou generaci své vlnkové lodi Superb.

Zdroj: ČTK

Ukázky krátkých zpráv z denního tisku

V peněžence na zemi bylo skoro 20 tisíc

Brno – Peněženku s velkým množstvím peněz našli brněnští strážníci především na náměstí Svobody. Hlídka procházela v podvečerních hodinách tržištěm a všimla si opuštěné pánské peněženky. „Uvnitř bylo přes deset tisíc korun, tři sta eur, platební karty a také osobní doklady,“ vyjmenoval obsah mluvčí brněnské městské policie Michal Simandl. Z osobních dokladů strážníci zjistili, že majitelem je mladý muž. „Snažili jsme se ho ihned kontaktovat opakovaným vyhlášením nálezu z pódiu na náměstí,“ sdělil Simandl. Majitel věci se však nepřihlásil, proto strážníci odnesli peněženku na služebnu v Křenové ulici. „Večer si tam mladík ztracené věci převzal,“ uzavřel mluvčí Simandl. (grb)

Z laviček v parku zmizely sedačky

Rájec-Jestřebí – Pro neobvyklý lup si především přišel zloděj do zámeckého parku v Rájci-Jestřebí na Blanensku. Ukradl výdřevy laviček. „Neznámý pachatel si kořist v podobě dřevěných sedaček odmontoval ze tří laviček ve volně přístupném parku,“ řekl blanenský policejní mluvčí Petr Nečasánek. Zloděj způsobil Národnímu památkovému ústavu spravujícímu zámek škodu devět tisíc korun. Policisté místo činu ohledali a po pachateli pátrají. Podle policejního mluvčího zatím není zcela jasné, co zloděje ke spáchání tohoto trestného činu motivovalo. „Jisté však je, že po dopadení hrozí pachateli za krádež až dvouleté vězení,“ upozornil mluvčí policie Nečasánek. (grb, jch)

Baseball

Mladí Češi proklouzli mezi světovou elitu

Na dalekém Tchaj-wanu se zrodil historický úspěch českého baseballu. Reprezentace do 21 let, složená z velké části z brněnských hráčů, prošla na mistrovství světa této kategorie senzačně do finálové šestky. Tým pod vedením kouče Pavla Chadima po třech porážkách zdolal Itálii a Mexiko a díky složitému propočtu proklouzl mezi nejlepší týmy světa. (rkr)

Hokej

Kometa spouští nový projekt

Hokejová Kometa zakládá nový nadační fond, který bude podporovat děti postižené autismem. Fanoušci mohou přispět zakoupením pološkošilí s logem fondu, které budou k sehnání na internetu, při zápasích nebo ve fanshopu ve Střední ulici. Tam budou dnes od 15.30 do 16.30 prodávat i útočníci Káňa s Honejskem. (rkr)

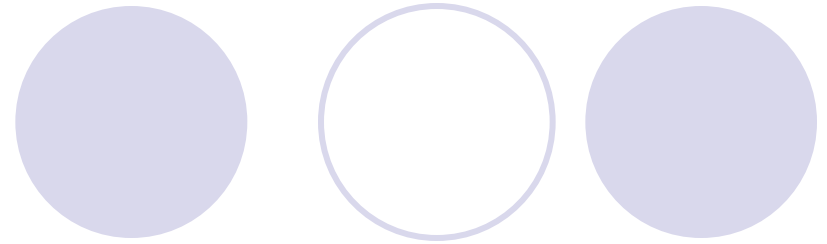
Publicistické žánry

- obsahují také názor a hodnocení
- jde o kombinaci *analytického a syntetického přístupu*
- výsledkem je získání recipienta

- publicistické žánry lze rozdělit na:
  - a) monologové
  - b) dialogové
  - c) literární a beletristické

Publicistické žánry

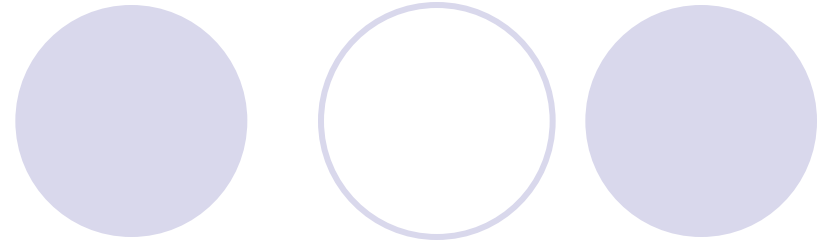
a) monologové

- informační (*článek*);
- analyticko – kritické (*úvodník- editorial, komentář, poznámka, recenze, pamflet, úvaha, glosa*);
- emocionální neboli smyslové (*publicistická reportáž*);
- portrétní (*portrét, monografie, medailon, nekrolog...*);

Publicistické žánry

a) monologové

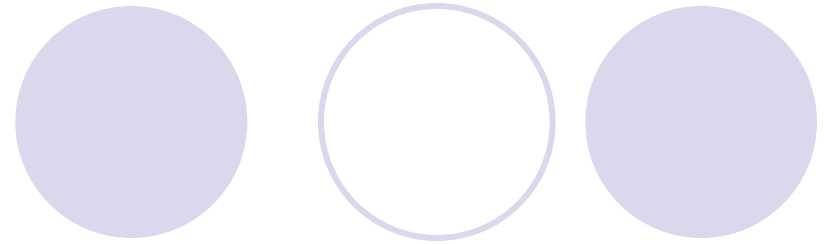

ČLÁNEK - obecně

- jakýkoli materiál kromě zprávy;
- samostatný žánr - logické vysvětlení události nebo myšlenky;
- hledá souvislosti, třídí fakta, zobecňuje;
- subjektivní přístup autora;
- kromě zprávy je historicky nejstarší;

Publicistické žánry

a) monologové

Úvodník

- Úvodník je starší výraz pro editorial;
- úvodní slova šéfredaktora ke čtenářům;
- zaujímá stanovisko;
- vychází ze známých faktů;
- vysvětluje a doplňuje;
- ovlivňuje čtenáře;
- politicky nebo ideologicky zaměřený obsah;
- dnes pouze v politických novinách;

Editorial

- často seznamuje s obsahem čísla a také s nejrůznějšími novinkami týkající se samotného časopisu;

Publicistické žánry

a) monologové

PAMFLET

- ostrý, útočný někdy i hanlivý
- má polemický charakter
- chce rozpoutat diskusi
- nehledá objektivní fakta

KOMENTÁŘ

- vznikl z komentované zprávy a poznámky
- vychází z faktů kt. dává do souvislostí
- připojuje subjektivní pohled
- předpokládá specializaci v oboru
- specifikum je však v nápadu použití neotřelých jazykových prostředků
- základní žánr rozhlasové, analytické publicistiky
- název vychází z latinského „Commentarius“

Publicistické žánry

a) monologové

GLOSA

- poznámka na okraj;
- žurnalistický druh se svérázným publicistickým akcentem;
- řešení je pouze naznačeno;
- autor komentuje ironicky;
- glosa obsahuje konkrétní fakta a vztah autora k nim;
- z řeckého „glóssa“ = jazyk, řeč;

POZNÁMKA

- krátká, nápaditě psaná;
- na aktuální téma;
- novinářův názor;
- vtipný závěr nebo posunutí významu do jiné roviny;
- operativně navazuje na zpravodajství;

Glosa – Jiří Šticky, MFD

Glosy

Osmý ministr za čtyři roky může jen uspět

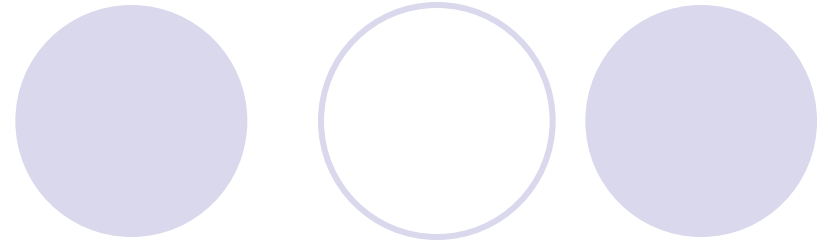
Dan Ťok mohl být v politice téměř vším. Stačilo jen říct ANO. V ruženském byznysu patřil k vůbec prvním veřejným podporovatelům hnutí Andreje Babiše, a to již v roce 2011. Mohl být poslancem, mohl být senátorem. Ještě před pár týdny mohl být šéfem Ředitelství silnic a dálnic ČR, jmenován Antonínem Prachařem. Ten však včera přerývaným hlasem oznámil: Spánembohem, odcházím od vás, neublížil jsem, neublížil jsem žádnému z vás. A tak se stane, pokud projde politickým schvalovacím kolečkem, Feditel jedné z největších stavebních společností ministrem dopravy.

V tom věží hned na začátku jedno z největších rizik. Předchozí přímé přechody z byznysu do vedení Ministerstva dopravy nedopadly pro daňové poplatníky a podřízené organizace zrovna dobře. Jako ministr bude okamžitě na druhé straně stolu ve sporech se svým (bývalým) zaměstnavatelem, bude spolurozhodovat o (ne)úspěších dosavadních konkurentů. Dan Ťok má však na startu přece jen větší kredit než Aleš Řebíček, Antonín Prachař i Vít Bárta, s nímž svedl jako šéf Skansky největší bitvy. (Vzpomeňme na cedule „Zde stavěla Skanska. Musíme to opravit“, které nakonec nařídil soud odstranit.) V rámci možnosti byl také jedním z prvních zástupců stavební lobby, kteří se při nástupu do firmy veřejně zřekli (předchozích) praktik, a byl jedním z podporovatelů nového zákona o veřejných zakázkách. Prázdna slova to zřejmě nebyla, protože mezi velkými stavebními společnostmi patří mezi neoblíbené postavy. Jako významný oborový insider zná možnosti stavebních firem. Na čem (ne)vydělávají, kdo se s kým na čem umí domluvit, kde se plánují nesmysly.

Nový ministr bude v pořadí osmým od roku 2010. Přijde na úřad, který řídí vše od přechodů pro chodce po přistání na Marsu. Přebere řadu personálně vytunelovaných organizací a odkládaných průsvitů. Možná i proto na nabídku manažerů kývl. Po rychlé sérii Žák, Prachař to může snad být jen lepší. — Jiří Šticky

Publicistické žánry

a) monologové

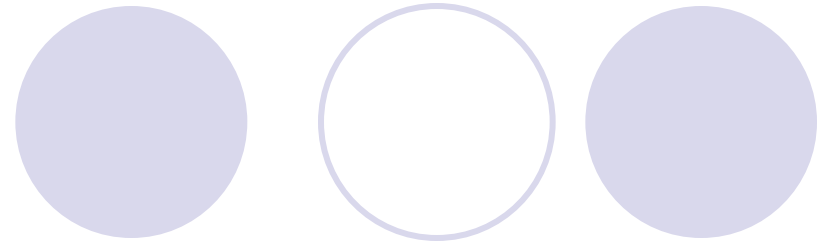

ÚVAHA

- meditativní útvar o postoji autora ke konkrétnímu problému
- vychází ze známých informací
- zajímá se o vzájemné vazby faktů a argumentů

Publicistické žánry

a) monologové

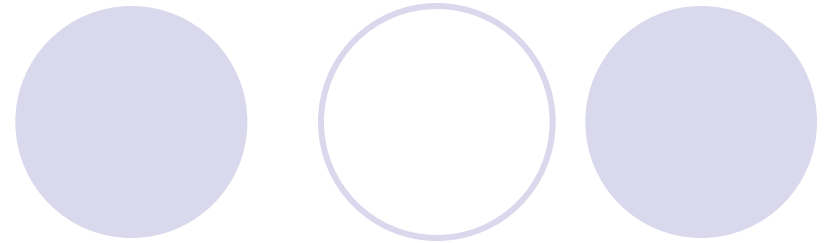

REPORTÁŽ (publicistická)

- z latinského „reporto“ = zprávu přinést, anglicky report = zpráva
- svědecká výpověď
- spojuje aktuální informační a názorovou složku
- autor pozoruje, popisuje, hledá souvislosti
- psaná reportáž prožívá krizi
- přesun psané reportáže z novin do časopisů a do televize

Publicistické žánry

a) monologové

RECENZE

- analytický žánr, který je publicistickým hodnocením obvykle jednoho vědeckého, společenského, politického nebo uměleckého díla;
- určena polo odbornému nebo odbornému publiku;
- nemá velký rozsah;
- soustřeďuje se na hodnocení extrémů;
- představuje tvůrce;
- představuje dílo;

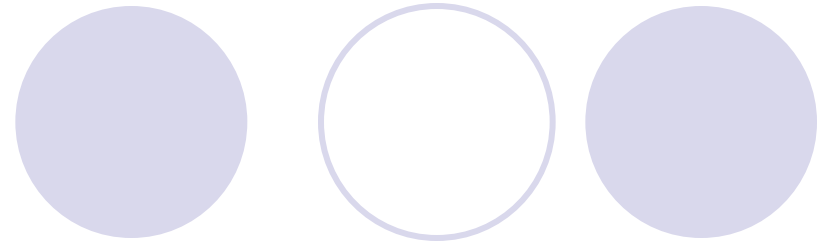
KRITIKA

- úvaha, která především hodnotí, posuzuje, vytýká nedostatky a vyzdvihuje společensky závažné jevy;
- metodou kritiky je analýza;
- při jejím formování se zpravidla užívá uměleckého stylu, metafor a dalších prostředků;

Rozdíly : Narozdíl od kritiky, která převážně hledá nedostatky, je cílem recenze solidně hodnotit. Úkolem recenzenta je vzít autorský námět jako faktum a zanalyzovat, zda autor zvolil tu nejlepší možnost k jeho zpracování. Kritik si pak může troufnout mnohem více, může se i zamýšlet nad námětem, tedy nad kontextem díla v rámci žánru.

Publicistické žánry

a) monologové

PORTRÉT

- publicistické hodnocení obecně známé osobnosti;
- v popředí snaha o objektivní hodnocení;
- Ukázka: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/211411030501218/obsah/182873-portret-vaclava-havla>

NEKROLOG

- první ucelené hodnocení právě zemřelé osobnosti;
- důraz kladen na vztah autora a zemřelého;
- Ukázka: <http://art.ihned.cz/film-a-televize/c1-64690560-lubomir-lipsky-nekrolog>

MEDAILON

- portrét osobnosti, subjektivně laděný;
- uvádí základní bibliografické údaje;
- Ukázka: <http://www.klubknihomolu.cz/79456/predni-osobnost-kulturniho-a-spolecenskeho-zivota-1-republiky/>

Publicistické žurnalistické žánry

b) dialogové

- informační interview
- duel
- polemika
- kulatý stůl
- anketa
- otevřený dopis

Publicistické žurnalistické žánry

b) dialogové

INTERVIEW

- žánr vs. metoda, jak získat informace;
- původně z franc. *entrevoir*, přeneseného do angl. *inter a view*) – obecně rozhovor;
- dialog otázek a odpovědí;
- interviewovaná osoba je většinou veřejně známá;
- Ukázka:

Publicistické žurnalistické žánry

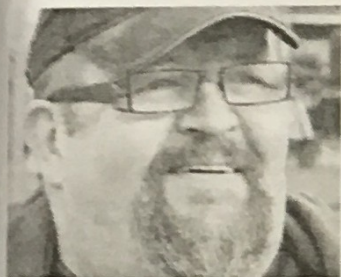
b) dialogové

ANKETA

- žánrová forma rozhovoru;
- zjištění názorů více osob;
- dotazovaní nemají dotazovaní možnost seznámit se s názory ostatních;

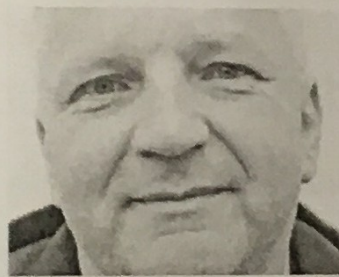
ANKETA: Nechali byste se pojistit od doručovatelky?

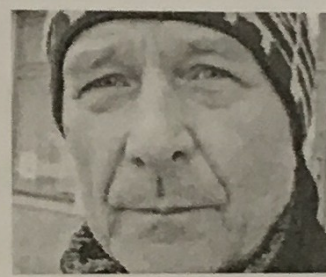
Karel Chromý
53 let, důchodce,
Žďár nad Sázavou
Myslím si, že pošta by se měla soustředit na to, co je už dlouhé roky její prací. Je nesmysl nabízet různé finanční produkty a poštačky litují. Tyto věci jim přidávají práci.

Filip Novák
29 let, Kaliště,
mistr svařování kolejnic
Co se týče prodeje cigaret, tak to už jsou jak podomní prodejci, to neuznávám. Také pochybuji o tom, že poštačka je tak dobře vyškolená, aby mohla nabízet finanční produkty.

Jaroslav Opic
47 let, Čížkov, řidič z povolání
Asi bych se takovýmto způsobem pojistit nenechal. Všechno si vyřizuju spíše bezplatně přes banku, neřeším to na poštu. A ani kdyby toto pojištění bylo nějak výhodné, nepůsobilo by na mě důvěryhodně.

Vladimír Březina
66 let, důchodce, Třebíč
Podmínky doručování se stále zhoršují. Noviny mi chodily ráno, dnes je dostávám až odpoledne. Je to asi tím, že doručovatelky mají čím dál tím víc práce. Bohužel asi státní instituce řídí neschopní lidi.

David Kočka
39 let, předseda občanského sdružení, Jihlava
S tímto jsem se ještě nesetkal. Velmi mě to překvapilo a přijde mi to velmi divné. Podomním prodejcům nevěřím a myslím, že by u mě neuspěla ani poštačka.

Ukázka 26 Zpravodajská anketa v Jihlavském deníku z 15. 2. 2014, s. 2. Zdroj: Deník

Publicistické žurnalistické žánry

c) literární a beletristické

- literární interview
- literární reportáž
- fejeton
- sloupek
- črta
- esej
- soudnička
- novinová povídka
- karikatura
- fraška
- báseň
- kresba, obraz, skica
- umělecká fotografie
- rozhlasové feature (*montáž*)
- rozhlasová povídka a novela
- umělecké pořady

Skica/ Karikatura – Václav Teichman, MFD (karikatura V. Drymla)

Publicistické žurnalistické žánry

c) Literární – beletristické žánry

FEJETON

- z francouzského „feuilleton“; graduje do pointy;
- ironie a sarkasmus;
- sklon k úvaze,
- Nečekaný a neotřelý úhel pohledu;
- psaný obvykle kurzívou; nazývány také podčárníky
- J. Neruda, R. Těsnohlídek, K. Čapek, K. Poláček...;

SLOUPEK

- vznikl na objednávku Lidových novin (Jan Neruda);
- Krátký, stručný, humorný
- stojí na vtipném nápadu;
- uzavírá se s tématem do skutečné klece jednoho sloupce;
- Dílčí postřehy ze života, reakce na životní realitu

Fejeton – Ludvík Vaculík, LN

POSLEDNÍ SLOVO

Blíží se Vánoce

Času máme dost. Já to připomínám, abych vás varoval zase před tím reklamním jehlanem nahastrošeným jako loni na Staroměstském náměstí. Je otázka: jsou na tom městském zastupitelstvu lidé se smyslem pro normální, krásný vánoční stromek?

Zima se zatím nijak neukazuje. Každý den sbíráme na zahradě ořechy. Moje žena denně nosí košík padaných jablek, narostla letos veliká. Někdy mi donese hrstičku pozdních malin. Měli jsme mnoho rybízu: zavařovala, pekla koláče... Pořád něco pleje, stříhá, sbírá a druhý den nařiká na svou pomalu devadesátiletou kostru. Neměli jsme zase žádnou meruňku: já ten desetiletý strom asi porazím. Ještě rok mu dám. Ani švestek nebylo, a loni úplná záplava. Mladá hruška, kterou jsem narouboval ze staré, pokácené, už kvetla. Jenže zdě-

dila po staré jakési rezaté skvrny, budu to muset stříkat. Plody byly dobré. Moje žena říká, že stříkat to nepomůže, když máme na zahradě junipery. Kde to vzala, nevím.

Jan přešel celou zahradu strojkem: tráva vypadá jako hustý koberec. Chodil jsem a viděl mrzutě, že budu muset vzít kosu, abych odklidil několik kol natě po pivoňkách. A dnes vidím, ona to udělala Janova žena Eva. Mařenka lezla po střeše a vybírala z okapu jehličí a šišky z našeho nádherného stromu u domu. Franta prostříhal křoví podél plotu, zas mám u špalku co dělat: je to moje útulné místo. A sklídl jsem úrodu fazolí. Zajímavé je, že bílé se neujaly, nevyrašily, nejsou. Paní Vaculíková okopávala a hnojila růže, mezi nimiž jí rostou i smrčky. Máme už jeden na Vánoce vyhlédnutý.

Byl jsem jako každého roku na

knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě. Četl jsem z „Cesty na Praděd“ a podpisoval v Atlantisu i v Dokořanu. Zajímavé: má to opravdu vliv na prodej. Měl jsem zase dojem, že lidi sem chodí víc jako do zajímavé a příjemné společnosti než kvůli knihám. Oslovuji rád mladé ženy a doporučuji jim tenké knížky, protože jsou lacinější: letos třeba Kunderovy eseje. Některé to vyprovokuje k tomu, že koupí Vaculíka: jako dárek babičce k Vánocům.

Byli jsme tam Ondrášovým autem, měli jsme krásnou cestu, zpátky jsme jeli vedlejšími silnicemi. Já s otázkou: kolikrát ještě asi? Na veletrhu jsme se pozdravili s paní Hejkalovou, ředitelkou toho podniku. Dala mi svou knihu. Začal jsem ji číst, a zarazil jsem se na místě, kde se otevřeně a podrobně píše o věcech, o nichž tak kdesi píšu já, ale dočtu to. Já jsem ani neměl čas si

ten trh prohlédnout a vybrat něco pro svou ženu. Ale Ondráš ji koupil Kriseovou: „Duši, tělo opatruj“. Už to čte a praví, že je to dobré.

Zahrada je pořád radostná barvami. A pořád padají ořechy. Na jednom šípkovém keři jsem utřhl asi patnáct šípků, jichž mi bylo líto, jak jsou tam samy. Na jeden čaj o Vánocích. Já je tu připomínám s výstrahou lidem, kteří zas chtějí postavit na Staroměstském náměstí svůj reklamní jehlan místo stromku.

Napadlo mi, co by se proti tomu dalo radikálně dělat, ale paní Vaculíková mi to zamítla.

LUDVÍK
VACULÍK

Pondělí Neff

Úterý Vaculík

Středa Baldýnský

Čtvrtek Rejžek

Pátek Šustrová

Sobota Klíma

Sloupek – Petr Kamberský, LN

Publicistické žurnalistické žánry

c) Literární – beletristické žánry

ČRTA

- žánr na rozhraní publicistiky a literatury
- slučuje prvky povídky a reportáže
- subjektivní prožitek autora
- zachycení mezní situace

SOUDNIČKA

- meziválečná publicistika
- soudní případ z pohledu justičního zpravodaje

Hodnocení žánrů z hlediska stylistiky

- Jaký styl se uplatňuje ve zpravodajských žánrech a publicistických žánrech?
- Jaké funkce se uplatňují ve zpravodajském/publicistickém stylu?
- Jaké jsou kladeny požadavky na zpravodajství/publicistiku?
- Jaké slohové postupy se uplatňují ve zpravodajství/publicistice?
- Jakými prostředky jsou stimulovány funkce?